

5 мамыр,
Сәрсенбі,
2021 жыл.

uil-gazet@mail.ru

Газет 1930
жылдың
қараша айынан
бастап шығады.

ОЙЫЛ АУДАНЫНЫҢ ӘКІМІ АСҚАР ҚАЙЫРҒАЛИУЛЫ ҚАЗЫБАЕВТЫҢ 7 МАМЫР – ОТАН ҚОРҒАУШЫЛАР КҮНІМЕН АУДАН ТҰРҒЫНДАРЫН ҚҰТТЫҚТАУЫ

Құрметті аудан тұрғындары!
Сіздерді мемлекетіміздің әйбінды мерекесі 7 мамыр – Отан қорғаушылар күнімен құттықтаймын!
Отан қорғау – қашанда қасиетті де қастерлі ұғым болған.
«Ер – елінің қорғаны» деп бағалаған ғана халқымыз ержүрек жаңғарғыш істеріне сай сый-құрмет көрсетіп келеді.
Әрбір Тәуелсіз мемлекеттің ең басты мақсаты – ел тыныштығын қорғау, мемлекет тұтастығын сақтау. Сондықтан да бұл күн – Отанды қастерлеуіміз оның тарихын құрметтеуіміздің әйбінды әскеріміздің ата-баба асқақтатқан мемлекетіміздің қуатын айғақтауымыз күні.
Бүгінде Елбасы, Нұрсұлтан Назарбаевтың стратегиялық көзбасшылығымен бізге Қазақстан армиясының жаңа келбеті, отаншыл рухы қалыптасты. Қарулы Құштер мемлекетіміздің тұрақты келініне айналды.
Осыдан 29 жыл бұрын құрылған Қазақстанның Қарулы Құштері еліміздің еңсесін тіктеп, еркіндігімізді кеңейтті. Уақыт талабына сай әскеріміз жаңарып, оның құш-қуаты жыпқан-жылға нығайып келеді.

Конституциямызбен бекітілген абыройлы міндетті орындау үшін біздің ауданнан да көктемді және күзді әскерге қаншаулығы мықты бірнеше жүздеген жас азамат Қарулы Құштеріміздің қатарына шақырылады. Ел тыныштығын күзетіп жүрген сарбаздарымыз қашанда құрмет пен ілтипатқа лайық. Аға ұрпақ пен жас буынның Отанымызды қорғап, қызметте айтұлы қлс қосқанын біз әрқашанда мақтан тұтамыз.

Маңызды мереке – мемлекеттің қоғамның және әрбір қазақстандықтың қауіпсіздігін Отанымыздың тыныштығын қорғап жүрген ерлерімізді құлықтаймын күн.

Бүгінде, Отан қорғаушылар күні – өз Отанын қастерлеп, оның тарихын құрметтеуіміз, ерлік пен жауынгерлік қиық ше барлық ерлердің ортақ мерекесіне айналды.

Сондықтан, барша аудан тұрғындарын Отанымыздың ортақ мерекесімен құттықтаймын! Әлемде тұңғыштық мыныштық орнап, Еліміздің Тәуелсіздігі баянды болғай!

Құрметпен, Ойыл ауданының әкімі
Асқар Қайырғалиұлы Қазыбаев

ОЙЫЛ АУДАНЫНЫҢ ӘКІМІ АСҚАР ҚАЙЫРҒАЛИУЛЫ ҚАЗЫБАЕВТЫҢ 9 МАМЫР ҰЛЫ ЖЕҢІС КҮНІМЕН АУДАН ТҰРҒЫНДАРЫН ҚҰТТЫҚТАУЫ

Құрметті ойылдықтар!
Сіздерді 9 мамыр Ұлы Жеңіс күнімен шын жүректен құттықтаймын!
Ұлы Жеңіс – аға ұрпақтың ерлігін мәңгілік ел есінде сақтауға арналған ең қастерлі мереке.

9 мамыр – адамзат баласын қанша бектіреген талай баланы әкесінің талай әйелді жан жарының талай ананы бауыр еті баласынан айыраған ақпарат соғыс аяқталып, бейбітшіліктің таңы атқан Ұлы жеңіс күні. Бұл жеңіс бізге қажырлы еңбек және биік рухпен келді. Сол үшін барша қазақстандықтар Жеңіс күнін ерекше атап өтеді.

Бүгінгідей бейбіт өмір ел басына құн тұзанда етізіміз су кешіп, кеудесін оққа тосқан ержүрек ардагерлеріміздің арқасы.

Елбасымыз әрдайым Отанға деген сүйіспеншілік, ішкі татулық елдіктің, кемең келешектің келіні екенін айтып келеді.

Отанды қорғау, елге абыроймен қызмет ету қастерлі іс. Осынау жауапты міндеттің үлесін шығып, сын сағатта ерлік көрсеткен ардагер аға бауын мың талғап еңбек еткен аға-апапарымыздың еселі еңбегіне мың талғап.

Сұрапыл соғыстың соқпазынан өтіп, Отан деп от пен суға түсіп, кең баймақ жерді қорғаған батырларымыздың бейбіт күн үшін жасаған өлшеусіз ерліктері мәңгі ұмытылмайды. Бұл мереке – бүкіл соғысқа қатысушылар және мыл еңбеккерлерінің қажымас қауіраты мен қайсар рухының жеңісі.

Осынау қасиетті мереке күні біз өз өмірлерін құрбанлыққа шапып, шөйіп болған ерлердің рухы алдында бас иеміз!

Сондай-ақ «Бәрі де майдан үшін бәрі де жеңіс үшін» деген ұранмен жұмыс жасаған мыңдағы азаматтардың еңбегі мәңгі есімізде.

Жыл өткен сайын соғыс ардагерлерінің қатары сиреп барады. Бұл біздің жүрегімізді шымырпатса да, сұм соғыстың сапқыны алыстау бермек.

Қақіріп жерлерестер!

Бүгінгі өскелең ұрпақты біреке-бірлікке, тату-тәтті тірлікке тәрбиелеуге атаптар мәлімін үлгі еткен біз «Ешкім де ешқашан да ұмытылмайды», - деген ұранды ұстанған еліміз.

Еңкі ешқашан соғыс баямасын, аспанын әрдайым ашық, елдігіміз еңселі, тәуелсіздігіміз баямды болсын!

Еліміз еңселі, Тәуелсіздігіміз тұрғырлы болсын!

Ұлы Жеңістің 76 жылқығыз құтты болсын!

Біз Бірлесеміз!

Құрметпен, Ойыл ауданының әкімі
Асқар Қайырғалиұлы Қазыбаев

ЖАҢА ҚАУЛЫ – ЖАҢА ТАЛАПТАР

30 сәуір күні күні Қазақстан Республикасы бас санитар дәрігерінің қаулысы шықты. Қаулыға сәйкес, азаматтық персонал адамдары, сондай-ақ соңғы 6 ай ішінде COVID-19-ға қарсы вакцинацияланбаған және covid-19-мен ауырмаған жеке құрам қашықтықтан жұмысқа ауыстырылады. Қызметкерлерді жұмысқа жіберу жеке медициналық кітапшасы және жұмысқа рұқсаты болған кезде жүзеге асырылады. Объектінің үй-жайларына мынадай адамдар жіберілмейді:

1) COVID-19-ға қарсы вакцинациялаудың толық курсын алғаны туралы құжаттық растау болмаған кезде covid-19 расталған жағдайларымен байланыста болған адамдар;
2) жіті респираторлық инфекция белгілері бар персонал (жоғары температура, жөтел, мұрынның бітелуі). Медицина қызметкерлері демалыстан, іссапардан, ауруына байланысты

жұмыс орнында болмағаннан кейін медициналық жоғары оқу орындары мен медициналық колледждердің студенттері медициналық ұйымдарда практика басталап алдында медициналық ұйымға нәтижесі берілген күннен бастап 3 тәуліктен аспайтын уақыт өткен ПТР әдісімен COVID-19 тестінің теріс нәтижесі бар анықтама немесе COVID-19-ға қарсы вакцинациялаудың толық курсын алғаны туралы құжат болған кезде жіберіледі. Сонымен қатар, спортшылардың және жаттықтырушылар құрамының COVID-19-ға қарсы вакцинациялаудың толық курсын алғаны туралы құжат-тамалық растау ұсынылған жағдайда облыстық командаларды даярлау үшін оқу-жаттығу жиындарын қайта бастауға рұқсат етіледі. Осы қаулы 2021 жылғы 3 мамыр сағат 00-ден бастап күшіне енеді.

ТҰРАҚТЫ КОМИССИЯ - ШЕШІМДЕРДІҢ ОРЫНДАЛУЫН ТЫҢДАДЫ

ӨТКЕН АПТАДА АУДАНЫҚ МӘСЛИХАТТЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ, БЮДЖЕТ, ХАЛЫҚТЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ ЖӘНЕ АҒАРЛЫҚ САЛА МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ БІЛІМ, МӘДЕНИЕТ, ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ, ҚҰҚЫҚ ТӘРТІБІ ЖӘНЕ ЖАСТАР САЯСАТЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӨНІНДЕГІ ТҰРАҚТЫ КОМИССИЯЛАРДЫҢ ОТЫРЫСТАРЫ ОНЛАЙН РЕЖИМІНДЕ ӨТКІЗІЛДІ.

Тұрақты комиссиялар отырыстарына аудан өкімінің орынбасарлары, аудандық мәслихат хатшысы Сәкен Ғазизұлы және аудандық мәслихат депутаттары мен қоғамдық кеңес мүшелері, бірқатар бөлім басшылары қатысты. Күн тәртібінде ұсынылған мәселелердің дені – аудандық мәслихаттың сессияларында қабылданған шешімдерінің орындалуы барысы.

Алдымен аудандық мәслихаттың 2019 жылғы 14 наурыздағы № 262 «Ақтөбе облыстық мәслихатының 2013 жылғы 5 маусымдағы «Ақтөбе облысының қалаларында және басқа да елді мекендерінде иттер мен мысықтарды асырау және серуендету, қаңғыба иттер мен мысықтарды аулау және жою Қағидасы туралы» № 122 шешімінің ауданда жүзеге асырылуы туралы» шешімінің орындалуы туралы аудандық ветеринариялық стансасының директоры С.Сармұханов баяндады. Ал, екінші

мәселе бойынша комиссия мүшелерінің тарапынан сауалдар аз болған жоқ. Өйткені, аудандық мәслихаттың 2020 жылғы 13 наурыздағы № 377 «Ақтөбе облыстық мәслихатының 2016 жылғы 12 желтоқсандағы № 84 «Ақтөбе облысының аумағында жануарларды асырау Қағидаларын бекіту туралы» шешімінің Ойыл аудандық округінде жүзеге асырылуы туралы» шешімінің орындалуы туралы Ойыл аудандық округінің әкімі С.Дәулетқалиев хабарлама жасады. Себебі селолық округ өкімі негізінен тұрғындардың жеке малдарын бағу туралы қордаланған мәселелерге тоқталды.

Сонымен қатар, тұрақты комиссия мүшелері аудандық кәсіпкерлік және ауылшаруашылығы бөлімінің басшысы А.Ербазиев пен аудандық дене шынықтыру және спорт бөлімінің басшысы Б.Мұхамбетқалилардың хабарламаларын тыңдады.

ИНТЕРНЕТТЕ АЛАЯҚ КӨП АРБАУЫНА ТҮСІП ҚАЛМАҢЫЗ!

Бүгінгі таңда елімізде басты мәселе болып отырған, алаяқтық қылмысы. Өйткені интернет алаяқтардың аты-жөні және есеп шоттары бүркелініп жасырынып келеді. Осыған орай қазіргі таңда алаяқ қылмысын өшкерілеу өте қиын болып тұр.

Аталған қылмыстың алдын-алу мақсатында, облыстық полиция департаментімен продиалтикалық бейнероликтер жасақталып, интернет желілеріне бірнеше рет жарияланғанымен, интернет алаяқ дерегі өлі де өршіп тұр. Оның ішінде ағымдағы жылы ауданымызда интернет алаяқ қылмысы бойынша бір дерек тіркелген болатын.

Атап кетер болсақ, қылмыскер өзін, Каспий банктің қызметкері ретінде таныстырып, жәбірленушіге өзінің шотына бөгде адамдар кіріп несие рәсімдеп жатқандығын айтып, жәбірленушінің сеніміне кіру арқылы, карта номерімен құпия сөзін білу арқылы, есеп-шотындағы барлық ақшасын жымқырған. Осыған орай аудан тұрғындарының қандай жағдай болмасын, өздеріңіздің жеке шот номеріңізбен құпия сөзіңізді ешкімге айтпауға кеңес береміз!

Олжас САЛЫКОВ,
Ойыл ауданы полиция бөлімі
бастығының орынбасары.

МАЛЫҢДЫ БАҚ, БОЛМАСА «GPS-ТРЕКЕРМЕН» БАҚЫЛА!

Бүгінгі таңда халықтың бірден-бір күн көрісі ол – мал. Ол азық-ақа емес, бүгінгі күні нағыз табыс көзіне айналуда. Нарықтағы еттің бағасы қымбаттаған сайын, мал басының өз құныда бұрынғымен салыстырғанда өлде қайда өскен. Осы орайда оңай жолмен олжалы болғысы келетіндердің де қатары артып келеді. Яғни, өзгенің өрісіндегі түлікке көз тігетіндер күн сайын артып келеді. Малдың қолды болуына да өзіміз мүмкіндік береміз. Бөрімізде жұмыс басты болып жүріп, қол байланғаннан «Мал, мына төбенің тұсында жүрген шығар» деп, өзімізді сендіреміз де, жағамыз пештің түбінде жатады. Ал егер мал орында болмаса, сабылып 2-3 күн іздеп, уақыт жоғалта-

мыз. Осылайша полиция бөліміне шағымданғанша, ұры да ізін суытып үлгереді. Сақтансаң-сақтаймын дегендей, бүгінгі таңдағы қолданылатын «GPS-трекердің» көмегі өте көп. Себебі айырдың немесе бас білетін жылқының мойнына трекер тағып, үйден ұялы телефон құрылғысы арқылы қадағалап отыруға болады және сонымен қатар ұрыларды ізін суытпай ұстауға да қолайлы құрылғы. Осыған орай, аудан тұрғындарына «GPS-трекер» құрылғысын орнатуға және азот сұйықтығы арқылы таңба салуға шақырамыз.

Абзалбек СИСЕНОВ,
Ойыл ауданы полиция
бөлімінің жедел үкілі.

Есеп беру - сайлау конференциясы

ӨТКЕНДІ ЕКШЕП, ЕРТЕҢНІҢ ЕНШІСІНЕ КӨЗ ТІКТІ

ӨТКЕН АПТАДА «NUR OTAN» ПАРТИЯСЫ ОЙЫЛ АУДАНЫҚ ФИЛИАЛЫНЫҢ КЕЗЕКТІ XL ЕСЕП БЕРУ-САЙЛАУ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ ӨТКІЗІЛДІ.

Конференцияға партияның аудандық филиалының төрағасы Асқар Қазыбаев төрағалық жасады.

Күн тәртібінде қаралған бірінші мәселе бойынша «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалы Саяси кеңесінің 2019-2020 жылдары атқарылған жұмыстарының есебі және алдағы кезеңге арналған міндеттері туралы партияның аудандық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Еркін Жиеналин баяндама жасады.

Баяндама барысында Саяси кеңес мүшелерінің мемлекеттік бағдарламалардың жүзеге асуына бақылау жасағанын, қоғамдық қабылдаулар өткізіп, әлеуметтік мәселелерді шешуде белсенді болғанын атап айтты.

Ақтөбе облысы Ойыл ауданы бойынша «Nur Otan» партиясының «Өзгерістер жолы: Әр азаматқа лайықты өмір!» сайлауалды бағдарламасының жүзеге асып жатқан жұмыстарына тоқталды.

Мәслихаттың 100 күні

МІНДЕТТЕРДІҢ АЛҒАШҚЫ ЛЕГІ ЖҮЗЕГЕ АСЫП ЖАТЫР

СӘУІР АЙЫНЫҢ СОҢЫНДА БАРЛЫҚ ДЕНГЕЙДЕ ДЕПУТАТТАРДЫҢ САЙЛАҒАНЫНА 100 КҮН ТОЛҒАНЫ КӨПKE МӨЛІМ. ОСЫ ОРАЙДА БІЗДЕ 100 КҮН ІШІНДЕ ЖАҢАДАН САЙЛАҒАН АУДАНЫҚ МӘСЛИХАТ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ АТҚАРҒАН ЖҮМЫСТАРЫ МЕН САЙЛАУАЛДЫ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ОРЫНДАЛУ БАРЫСЫ ЖАЙЫНДА ОЙЫЛ АУДАНЫҚ МӘСЛИХАТ ХАТШЫСЫ СӘКЕН ЗАЙМОЛДИНОВ АРНАЙЫ СҰХБАТ ҚҰРҒАН ЕДІК. ЕНДЕШЕ АУДАНЫҚ МӘСЛИХАТ ХАТШЫСЫМЕН БОЛҒАН ШАҒЫН СӨХБАТЫМЫЗДЫ ОҚЫРМАН НАЗАРЫНА ҰСЫНАМЫЗ!

- Армысыз! Ойыл аудандық мәслихат депутаттары қатарына жастарда кірді. Елдің көшін алаға сүйреуге ұмтылған бастамашыл жастардың бары бізді де бір қуантып тастады. Жаңадан сайланған депутаттар қаншалықты елмен етене қызмет етеді?

- Ойыл аудандық мәслихатында 11 депутат бар. Олардың басым бөлігі, яғни 7-і ер адам. Ал баршасының орташа жасы – 42 жас. Жыл басынан бері 3 сессия өткізілді. Аудандық мәслихаттың сессияларында аудан өмірі үшін маңызды мәселелер қаралып, 33 тиісті шешімдер қабылданды. Сондай-ақ 2021-2025 жылдарға арналған «Аумақты дамыту» бағдарламасы бекітілді. Сонымен қатар аудандық мәслихатта әлеуметтік-экономикалық даму, бюджет, әлеуметтік қорғау және аграрлық сала мәселелері жөніндегі 2 тұрақты комиссия жұмыс жасайды. Ауданда ветеринариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру жұмыстары туралы қаралды. 12 елді мекеннің бас жоспары бекітіліп, 2021-2023 жылдарға арналған аудандық ауылдық бюджеттер нақтыланды. Аудандық мәслихат депутаттары жоспарға сай межелі жұмыстардың орындалу барысымен бөлінген бюджетті тиімді пайдалануды үнемі назарда ұстап, бақылау жүргізіп отыр. Аудандық мәслихат депутаттары 100 күн ішінде 18 қабылдау өткізіп, 158 адамды қабылдады. Оның ішінде 51 өтініш толықтай қанағаттандырылып, қалған өтініштер Заңнамаларға сәйкес тиісті жауаптар берілді.

- Келесі сауалымыз депутаттық мандаты бар жандар халық қалаулылар деген атқа өбден лайықты ма? Ол үшін қандай қызмет қылу қажет?

- Депутат жұмысының маңыздысы ел мүддесіне қатысты кезек күттірмейтін мәселелерді дер кезінде анықтап, уақытында көтере білу. Нақтырақ айтсақ, кез-келген азамат адам деген атқа лайықты болуы керек. Адами асыл қасиеттерді бойына жинаған жандар өз ортасында құрметке бөленетіні айқын. Туған жері мен еліне жанаушы болу үшін депутат болуы шарт емес. Себебі адамның білімі мен мамандығы еңгелі тәрбиемен ұштағып жатса, сөзі мен ісінен кісілік келбеті көрініп тұрса, міне, нағыз азамат, елінің патриоты да сол адам! Сонымен қатар өзіне жүктелген жауапты міндетті адал атқаруға ұқыпты болуы керек. Бізде кейбір тұрғындар арасында депутаттар не бітіріп отыр, деген секілді кері пікір қалыптасқан. Керісінше біз мұндай кері көзқарастан арылып, ел мүддесі үшін бірлесіп қызмет ету керекпіз. Өйткені халық қалаулыларының ел үшін атқарған жұмыстарына ешқандай жалақы төленбейді. Олардың барлығы да қоғамдық негіз-

де қызмет қылуға. Ауданымыздың көркейіп, ілгері дамуы жолында, кейбір кенже қалған кәсіптердің алға басуы үшін мәслихат депутаттары көршілес аудандарға шығып даму барысын бақылап келеміз.

- Жалпы аудан деңгейінде қоғамдық жұмыстар мен қайырымдылық шараларға депутаттар қаншалықты деңгейде қатысады? Соларға толығымен тоқталып өтсеңіз!

- Қоғамдық және қайырымдылық істерге атсалысу кез-келген халық жанаушының міндеті деп ойлаймын. «Жақсылыққа ұмтылған жан алдымен қайырымдылық жасайды», - демекші, осы орайда аудандық мәслихаттың депутаттарының атқарған жұмыстары жетерлік. Жағдайы төмен отбасыларды қолдауға байланысты қайырымдылық шарасын тұрақты өткізіп отырады. Шара барысында аз қамтылған отбасыларға үйге қажетті азық-түліктер беріледі. Оған қоса қоғамдық жұмыстардан қалып қалған емес. Аудандық абаттандыру, өзен жағалауларын тазалау, мұқтаж жандарға көмек қолын созуға мәслихат депутаттары белсенділік танытып келеді. Жуырда ғана Көсембай елді мекенінде депутаттардың ұйымдастыруымен апаттық жағдайда тұрған мұқтаж отбасының үйін қайтадан салуға 40 куб экотон тастарын алып, тұрғылықты жеріне жеткізіліп берілді. Осындай өртүрлі жағдайда ел басына қиын жағдай туғанда өздерінің халықпен бірге екендіктерін дәлелдеп, алғашқылардың бірі болып көмектерін беріп келеді. Ойыл аудандық мәслихат депутаттарының қатарында өр салада қызмет етіп жүргендерден бөлек жеке кәсіптерін дөңгелетіп отырған жандар да бар. Айта кетсек, мәслихат депутаттары ауданының барлық іс-шараларына демеушілік көрсетіп, қайырымдылық көмекке көрсетіп келеді.

- Сұхбатыңызға рақмет!

Сұхбаттасқан:

Муса ӘДІЛБАЙҰЛЫ,

Ойыл селосы.

Ойыл 100 Жылы

МАЙДАННАН ОРАЛМАЙ ҚАЛДЫ...

Немесе оққа ұшқан ойылдықтар

Сұрапыл соғыс!

1941 жыл. 22 маусым, жексенбі, таңғы сағат 6:00. Ойыл. Таң атпай жатып күн қызыу білініп тұрды - +21,9°С. Ойылдықтар таңғы ұйқыдан енді оянып, ойға алаған істермен айналысудың жоспарын құрып жатты. Таңғы таза ауада өріске айдалған сиырдың тұяғының сыртылы естіліп, бұзауын қимай мөңіреп алып, шайқа-лақтап кетіп бара жатты. Енді бір жас келін ұйықтап, жалма-жан шелегін жуып, малдың емшегіне жармасты. Төбедегі керме ағашта қонақтап шыққан өтеш өніне салып, елді ұйқы-сынан оятып әлек. Ел құлағы елу болғанымен жардағы жарғақ құлақты қара радио әлі ештеңе айта қойған жоқ. Жұрт тағы бір тыныштықты күнді бастан өткізудің қамында тұғын...

1941-дің таңында вермахтың 190 дивизиясы СССР-дің шекарасына тұтқиылдан лап қойып, соғыс бастал-ды да кетті. Батыстың Қара теңізе дейінгі шекараларына шабуыл жаса-лды. Жау 400 километрлік аймаққа өу-ден шабуыл жасады. Өуе шабуылына Мурманск, Рига, Брест, Смоленск, Киев, Севастополь және басқа қала-лар ілкіті. Тек қана бір жарым сағат өткеннен кейін Кеңес Одағындағы Германия елшісі граф фон Шуленберг СССР-ға қарсы соғыс ашылғанын хабарлады. Бұл хабар ойылдықтарға түстен кейін жетті.

...Алғашқылардың бірі болып Отан қорғауға Ахметбек Нұрманов (1921 жылы туған) пен Григорий Иванович Петровшын (1920 жылы туған) та аттанған-ды. Алдымен қолға түскен осы екі азамат туралы айтып отырға-нымыз – соғыстың нағыз басында, нақ ортасында отқа күйгендіктерінен. Біздің жерлестеріміздің тағдырына, сол кездің идеологиясына баға беру біздің мақсатымызға кірмейді. Кейін ақталғанынан соң тарихи оқиғаның күесі ретінде Ахметбек ақсақалдың сауға сұраған өтінішін жоғарғы жақ қанағаттандырмағанға ұқсайды. Де-сек те олардың өз еріктерімен жау қолына түспегендеріне сенгіміз келе-ді. *(Авторлар).*

Ахметбек ағаның әскери бөлімшесі 1941 жылдың 22 маусымында алғаш-қы ұрысқа тап болады. Кеңес солдат-тары аһ ұрып, жаудың күшімен тең емес жағдайда жеңіліс табады. Сөйтіп жау қолына тұтқынға түскендердің ішінде Ахметбек Нұрмановта бар еді. Немістер түркітілдес соғыс тұтқын-дарын Польшаға жібереді. Ахметбек аға Чистиков қаласының концлагеріне тап болады. «Біздерді, соғыс тұтқын-дарын ағаш үгіңдісінен тұратын нан-мен тамақтандырады. Фашистер бізді адам қатарына санамады. Тұтқындыр-ған соң сайын өліп жатты. Бізге оларды шабылған отын ағашындай қылып жинатып, Чистиковтың сыртына сүй-ретіп апарып, көмдірді. Бір жарым мың тұтқыннан 150 адам қалдық. Бір күні біздің лагереге Мұстафа Шоқай кел-генін артынан естіп білдік. Мұстафа Шоқай біздің жайымызды көріп еңіреп жылап жіберіпті дейді. Көмек беретінін айтыпты. Кейін біз Түркістан леги-онына түсіп, жасырын ұйым құрдық.

(«Азаттық» радиосының

2 қараша 2009 жыл)

«22 маусым күні траурлер Шпиц-берген жағалауына бет алды. Түн ортасында мен штурвал тізгінінде тұр-ғам. Қасымыда кеме күзетінің штурма-ны бар. Кенет байланысшының капи-танның қауатсына қарай жан ұшырып жүгіріп бара жатқанын көзім шалды. Шалт қимыл бірдеңенің болғанын сездіреді. Лезде екеуі атып шығып, қай тұста келе жатқанымызды сұра-ды. «Қартадан нүктені көрсеті!» деген өмірлі дауыс саңқ етті. «Аю аралынан сол жағы!» «Солға қарай бұрыл да Баренц теңізіне тарт!» Шұғыл бұрыл-ғанымыз сонша кемеңіз тұмсығын-дағы матросстар мен от жағушылар не болғанын сұрап алаңдап қалды. Бөрі-мізді салонға жинап, ал салон штур-маның рубкасының қасында, ортаң-ғы белде болатын. Біз соғыстың бас-талғанын осылай естідік. Шорт бұрыл-ғанымыз Мурманскіден келген бұй-рық бойынша Баренц теңізі арқылы портқа өтіп, кемеңіз қолға түсуінен сақтанғанымыз екен. Сонда түсіндік, 20 маусым күні немістің истребительі бізді неге айналып, біздің өртүрлі тобы-мызды, балық аулау құралдарымыз-ды көріп, басын шайқағанын. 24 мау-сым күні біз Мурманскіге аман-ескен келдік». *(А. И. Корытконь естелі-гінен).*

...Күн көтерілген сөтте Ойылда ауа температурасы +35°С болды. Бала-лардың көбі өзгенге шомылуға кетті. Кешке келгеннен соң олар «соғыс» деген сөзді тұңғыш естіп, оның зар-дабының қандай болатынын үлкен-дердің үрейінен қана аңғарғанды еді. Жалтақ-жалтақ қараған олар үлкен-дерге қосылып, еңіреп жылап жіберді. *(Полина Александровна Петрашова-ның естелігінен)*

1941 жыл, 25 маусым. Іс-түссіз жоқ болып кеткен Қызыл Армия солда-тының аты белгілі болды. Ол туралы ақпарда (сводка) – Курсан Кбадшова деп жазылған. «1918 жылы туған. ҚазССР-і, Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы №202 атқыштар дивизиясы, Қызыл әскер, іс-түссіз кетті»

Будан былай жоқ болып кеткен немесе қаза тапқан жауынгерлердің аты-жөндерді Кеңес ақпаратында жазылған күйінде түзетпей берілетін болады! Өріне қазақ тіліне емлесі жақын жағдайда қана түзетіліп берілуі мүмкін.

1941 жыл, 27 маусым. Ақтөбе обкомның шешімі:

«Меди Мусин жолдас Ойыл аудан-дық уполкомзаг (шамасы «уполномо-ченный комитет по заготовке» болуы керек) орынбасары;

Қази Бабанова (Езбанова) жолдас Ойыл ауданының «Құмсай» ұжым-шарының (колхозының) төрағасы;

Ермеқкали Сатаев жолдас Ойыл ауданының «Жасталап» ұжымша-рының төрағасы;

Үмбетова Абдолла жолдас Ойыл ауданының «Ешбай» ұжымшарының төрағасы;

Сағидан Қалпеев Ойыл ауданының «Саралжын» ұжымшарының төрағасы болып бекітілсін».

(Будан былай бырлық деректердің мұрағаттардан алынғаны жөнінде түсіну сұралады).

Исатай Тенгиззалов - 1910, Өзбек ССР-і, Қарақалпақ АССР-і, Төрткөл ауданы, Калколлобола... 09.1939 Ойыл АӘК (аудан. әскери комиссариаты), ҚазССР, Ақтөбе облысы, Ойыл аудан-ы, 226 ПГ (шекара горнизоны болуы керек), қатардағы жауынгер тұтқынға түскен (босатылған) 27.06.1941ж.

1941 жыл, 1 маусым. Ызың Қансұлтанов – Ақмола облысының Есіл ауданында 1918 жылы туған, Ойыл АӘК 1940 жылы Қызыл әскер қатарына шақырылған 1 рота, 603 жаяу әскер полкінің қатардағы жауын-гері тұтқынға түскен (босатылған).

1941 жыл, 3 шілде. И. В. Сталиннің радио арқылы кеңес халқына соғыс-тың басталғаны туралы үндеуі.

Ашипаев Мамбет... 1919 жылы туған. 24.11.1939 жылы Ойыл АӘК шақыртылған. 30 АП (атқыштар полкі) 64 АД (атқыштар дивизиясы), қатар-дағы жауынгер, 05.07.1941 тұтқынға түскен (босатылған).

Оспанов Әдiрахман – 1919 жылы туған. Ойыл ауданының 18 ауылы «Жамбыл» ұжымшарынан әскерге алынған 122 АД штабының қызыл әскері, 1941 жыл, 10 шілдеде іс-түссіз кеткен.

Кулғали Дінкуатов... 1916 жылы туған. Жетікөл а/к (ауылдық кеңесі) АӘК арқылы шақыртылған қызыл әскер, 07.07.1941 жылы қаза тапқан.

1941 жыл, 9 шілде. Ақтөбе облыс-тық партия комитеті Мұрат Текеғұлов-ты Ойыл аудандық жинақ кассасының меңгерушісі етіп бекітті.

Орынбасаров Нұкелов – Сарал-жын ұжымшарынан әскерге алынған, 54 АД қызыл әскері, 17.07.1941 жылы қаза тапқан.

Кулғали Есқалиев – Ақшатау а/к, «Қаракөмер» ұжымшарында 1918 жылы туған, 54 АД қызыл әскері, 20.07.1941 жылы қаза тапқан.

1941 жыл, 22 шілде. Еңбекшілер депутаттары Ақтөбе облыстық Кеңесі Атқару комитетінің шешімімен көші-рілгендерді (эвакуацияланғандарды) қамтамасыз ету үшін Ойыл ауданына 1941 жылдың ІІІ тоқсанына 8,4 тонна үн, 0,550 тонна ет, 0,275 тонна шұжық (қолбаса) 150 кг. малдың майы, 0,7 тонна балық, 04 тонна селдь жіберіл-ді.

Еңбекшілер депутаттары Ойыл аудандық кеңесіне Ойыл тұтыну-шылар одағы арқылы үн мен күрпіні 1941 жылдың 1 қазанына дейін жеткіз-іп болу тапсырылған.

1941 жыл, 24 шілде. Тағы бір қызықты жағдай. Еңбекшілер депутат-тары Ақтөбе облыстық Кеңесі Атқару комитеті Ақтөбе педагогикалық учи-лищесін Ойылға көшіру туралы шешім алып, 30 шілдеде ол шешімін өзгерт-кен. Сөйтіп Темір қаласына қайта көшіру туралы шешім шыққан. Облыс-тық оқу бөлімінің бастығы Оспанов шешімге қол қойып, сметалық құжат-тарды бекітіп отырған. Онда оқы-тушылар мен студенттердің саны, поез, арбамен баған кезде жұмса-латын жол шығыны билеттерінің құны, іс-сапар шығындарына тиесілі ақы-лар, көтерме ақылар, жолда журу мерзімі көрсетілген. Демек, есептің соғыс кезінде де қатты бақылауда болғаны көрінеді.

Темір қаласы Ойылдан гөрі үлкен-деу болғандықтан онда училищені орналастыру тиімді деп табылған. Сондай-ақ оған жету оңай деп есеп-телсе керек. Сонымен, егер училище Ойылда ашылған уақытта шығын көп кететіні есептеліпті. Айталық, бірінші есепте 39850 сомға бекітілген смета, екіншісінде 17300 сом болып екі есе-ден де көптеу үнемделген екен.

Училище директоры болып Шале-нов тағайындалған. Ол алдында ОблОНО-ны басқарған. Екінші курста 100 оқушы, үшінші курста 80 оқушы оқыған. Бірінші курсқа оқушылар қабылдау жоспары 120 адам болған. Еңбекшілер депутаттары Ойыл аудан-дық атқару комитетінің төрағасы ол кезде Шалабаев болыпты.

Қосымша естелік деректер:

Кейін, 1970 жылдары Ойылда пед-училище мен медучилище ашылып жұмыс жасады. Оған республикамыз-дың түкпір – түкпірінен келіп оқыды. Ұзақ жылғы тарихы бар Ойыл көсіптік-техникалық училищесі облыста тұң-ғыш рет алдымен лицей, кейін кол-ледж болып құрылды. Сөйтіп облыста тұңғыш рет колледж Ойылда ашыл-ды. Колледждің негізін салған Ғазиз Займолдин зейнет демалысына шық-қанға дейін директоры болды. Кейін екі-үш жылдан соң ғана бүкіл лицей-лер колледжге айналған-ды.

1941 жылдың 25 шілдесінде Ақтөбе КП (б) К обкомы:

Ғалым Қазмұхамбетовты Өтем-

баевтың орнына Алтықарасу қазақ орта мектебінің директорылығына:

Дәулет Лепесовті Алтықарасу МТС шөп шабу отрядының бастығы етіп бекітті.

Ойыл аудандық партия комитетінің хатшысы Ермағамбетовке 1941 жылдың 1 тамызына дейін партия қатарына қалпына келтірілгендердің партиялық құжаттарын беріп болуды тапсырды.

(Партияның «жіті» бақылауынан ештененің де тыс қалмағанын қара-ңыз!)

Сақтаған Нұршыкенов – 1917 жылы Ойыл ауданының Алтықарасу ауы-лында туған. №196 (КП) атты әскер полкінің жаяу әскері, 27.07.1941 жылы тұтқынға түскен (босатылған).

Қали Мәмбеталиев – 1902 жылы Ойыл ауданының Алтықарасу ауы-лында туған. №211 атқыштар дивизиясы штабының қызыәскері. 28.07.1942 жылы қаза тапқан.

Улогоді (Опағали болуым мүмкін) **Сүйегенов** – 1917 жылы №18 ауылда туған. 200(?) әскери бөлімнің қатар-дағы жауынгері. 07.02.1940 жылы Гурьев облысының Шевченко әскери комисариатынан шақырылған, іс-түссіз кеткен.

Тұржан Омаров – 1916 жылы туған, 68 командамен Тамдықөл а/к Көптоғай ауылынан Қобда әскери комиссарияты арқылы 26.09.1939 жылы шақыртылған, іс-түссіз жоғалған.

1941 жыл, 8 тамыз. Ақтөбе КП(б)К обкомы шешімімен:

Алтын Сазанбаева жолдас – Ойыл КП(б)К аудандық комитетінің кадр инспекторы;

Махмұт Әбішов жолдас – Ойыл ауд.жинақ кассасының меңгерушісі;

Осқар Онбаев жолдас – Ойыл ауд. «Ащықара» ұжымшарының төрағасы;

Жайық Дәулетов жолдас – Ойыл ауд. Дзержин ұжымшарының төрағасы;

Зейне Нұғыманова жолдас – Ойыл ауд. «Шығырлы құмсай» ұжымша-рының төрағасы;

Баймеше Бисембин жолдас –Ойыл ауд. КП(б)К ауд. комитетінің есеп бөлімі меңгерушісі (Жалғасбаевтың орнына);

Еғразы Ешеуов жолдас – Ойыл ауд. «Еңбекші» ұжымшарының төрағасы;

Мендіғұлла Бисенов жолдас – Ойыл ауд. «Қарабұлақ» ұжым-шарының төрағасы;

Лейтенант Исемғали Рахимбердиев – халық комиссариаты ішкі істер (НКВД) Ойыл ауд.бөлімінің бастығы болып бекітілді.

Мұстақим Орымбаев – 1914 жылы туған. 420 атқыштар полкі, 122 атқыш-тар дивизиясының қызыл әскері. 1939 жылыОйыл ӘК шақыртылған, 1941 жыл, 9 тамызда тұтқынға алынып босатылған.

1941 жыл, 14 тамыз. Еңбекшілер депутаттары Ақтөбе обл кеңесінің Атқару комитеті «Сельхозмуха» тресіне Ойыл ауданында мұнай барлау мен өндіруге рұқсат етуге шешім шығарды. Шешімде «Обл-промоюз» жүйесінің «Труда» артепі барлауды жалға алуына орай барлау мен өндіру ісін Тамдықөл учаскесінде жүргізуге қол берілмейуі атап көрсетілген. Осыдан-ақ жергілікті жердің билігі үстемдік құрып, кімге беру, кімге бермеу мәселесі ауданда шешілетіні көрініп тұр.

1941 жыл, 15 тамыз. Ақтөбе қа-лалық партия комитетінің хатшысы Мас-терова Ойыл ауд.партия комитетіне, Ермағамбетов жолдасқа партия мүшелеріне 20 таза партбилет бланкілерін берді.

Жанал Мақанов -1919 жылы Ойыл ауданында туған № 123 атқыштар див.қызыләскері, 26.08.1941 ж. із-түссіз кеткен.

Виктор Иванович Луцев - 1922 жылы туған. Солдат 1941 жылдың қыркүйегінде іс-түссіз кеткен.

1941 жыл, 17 тамыз. Ақтөбеде №312-ші атқыштар дивизиясы жасақ-талып, жауынгерлер атн қабылдады. Олардың ішінде ойылдықтар да бар болатын. командир А.Ф.Наумов бол-ды.

Дивизия Новгород түбінде бірінші ұрысқа қатысты. Содан соң Борок, Заречье, өрі қарай Ильмен өзенінің оңтүстік-батысындағы Демьянск қала-сында соғысты. Дивизия Старая Руссода шайқасты. 1941 жылдың 10 қазанында Мәскеу әскери округінің бөлімдеріне қосылды. Малояросла-вецк ұрыс учаскесінде ерлік танытты.

Дивизияның құрамында 4 полк бол-ды. бөлімшелері: 1083 АП мен 859 арт-полктің 1-ші артдивизионы, 108 АП мен 33-ші заставағы бригада, 1079-шы АП мен 303-ші пулемет батальоны, 859 АП 2 дивизионы кірді. 1080 АП резервте тұрды.

1941 жылдың 15 тамызында вер-махт Калуганы, Ржевті, Калинин қала-сын басып алғанда кремль курантта-рынан кейін радиодан төбе-құйкаңды шымырлататын «Священная война» атты өн құйылатын:

Вставай, страна огромная, Вставай на смертный бой С фашистской силой темною, С проклятою ордой!... Оян елім, болма сыңға, Тос тесіңді өлімге! Қарғыс атқар ордасында, Фашист жеңіп көрінде!... *(аударған Алмат Тангереев).*

1941 жылдың 16 тамызы күні 18 сағат 50 минута немістер Малояро-славскіскі секторында шабуылға шық-ты. Оның алдында ғана А.Наумов 43-

ші армия штабынан өз күшінің аздық ететінін айтып, қосымша көмек сұра-ған еді. Батыс майданның қолбас-шысы армия генералы Г.К.Жуков генерал-майор Голубевке Нарск межесіне жауды тоқтатуға бұйрық берді. Тек 21 қазанда ғана дивизия Нарск межесіне жетті. 22-23 қазанда дивизияның әскери бөлімдері Бори-сово, Макарово, Маркове, Корсако-воны азат етті. Дивизияның 20- 25 пайызы ғана қалған еді...

(Ресей Федерациясы Қорғаныс министрлігінің Орталық мұрағатынан).

Кескілескен шайқаста ойылдық Александр Данилович Ярошенко (1912 (14) жылғы, Антон Иванович Бенда 1083 АД қатардағы жауынгері (1908 ж.?), Григорий Павлович По-казеев 1906 жылы туған қатардағы жауынгер, Қобда әскери комиссарияты арқылы 1940 жылы шақырыл-ған, Федор Григорьевич Рудаев 1908 жылы туған, 1420 армияның 1024 полкінің сержанты.

Агдавлет Дамир-Вергенов (Ақдәулет Тәңірбергенев болуы мүмкін) -1918 жылы Ойыл ауданында туған. №143 АД 800 АП қатардағы жауынгері, 24.08.1941 жылы тұтқынға түскен (босатылған).

Жанқуат Аманиязов - 1919 жылы Қобда ауданының Херсоновқа ауы-лында дүниеге келген. Ойыл өск. комиссариатынан шақырылған, 164 армияның запас полкінің 123 АП сержанты, 29.08.1941 жылы тұтқынға түскен (босатылған).

Әбіргали (Өміргали) Күпінбаев - 1919 жылы Ойыл ауданында туған 30.09.1939 жылы өскеге алынып, 8 армияның 16 АД қатардағы жауынгер болған. 29.08.1941 жылы тұтқынға түскен (босатылған).

Сайдулла Давилтеров - 1918 жылы туған, 1939 жылы Ойыл ӘК өскерге алынып, №466 АД қатардағы жауын-гері болған. 1941 жылдың тамызында тұтқынға түскен (босатылған).

1941 жылы 3 қыркүйекте Құлынтаевтың орнына Ойыл ауд. «Заготживсырьё» (Малшиңізаттарында дайындау кеңесі) конторының дирек-торы болып Сисен Алмағамбетов тағайындалды.

Ойыл аудандық «Сталин туы» газеті екі беттік пішінге ауыстырылып, бастапқы мерзімділіктен шығарыла бастады.

Еңбекшілер депутаттарының Ойыл аудандық Кеңесі Атқару комитетінің төрағасына тұрғындарды өуе және химиялық шабуылға қарсы қорғанысқа нашар даярлығы үшін ескерту берілді.

Виктор ИвановичЛуцев - 1922 жылы туған, 29.04.1941 жылы Қобда ӘК шақырылған, 1941 жыл, қыркүйек-те іс-түссіз кетті.

Виктор Иванович Стрельцов-1909ж.т. Ақтөбе ҚӘК арқылы 1939 ж. армия қатарына шақыртылып, 1941 жылдың қыркүйегінде хабарсыз кеткен.

Жанғали Аймұханов - 1918 жылы Ойыл ауд. №19 ауылында туған Гурьев ӘК 25.07.1941 жылы соғысқа алынған, 1941 жылдың қыркүйегінде іс-түссіз кетті.

Сағи Бакиев - 1905 жылы Ойыл ауд. Ақматы ауылында туған. Қобда ӘК 20.07.1941 жылы соғысқа алынып, 1941 жылдың қыркүйегінде іс-түссіз кеткен.

Кумыс Бисұлтанов (Қымыз неме-се Күміс болуы мүмкін) - 1918 жылы Ойыл ауд. туған. 24.10.1939 жылы Гурьев ӘК өскерге шақырылып, 1941 жылдың қыркүйегінде іс- түссіз кеткен.

1941 жыл. Соғыс басталған жылы ол өз еркімен алғашқылардың бірі болып майданға аттанды. Солдат **Жағыпар Сағындықовтан** ұрыстан сөл дамыл тапқан тұста жазған үш бұрышты хаттардың бірнешеуі келіп тұрды. *(Санат Рау).*

1941-1945 ж.ж. соғыс **Ишанбай Қарақұловтың** алға қойған арман-дарын бұзды. И.Қарақұловты Қазақ әскери комиссариаты санитарлық бөлімінің бастығына бекітті. Кейін саяси бөлімнің комиссары болды. Алайда еліміз медицина маманда-рына тым зәру еді. Ишанбайды Кирова-ты Қарулы күштер ғылыми-зерттеу институтына ауыстырды. Ол жерде ғалым микробиология саласында зерттеу жұмыстарымен шұғылдан-ды. (Жубаның) *Байғұришов «Қаз. правда» газеті, 17.09.2009 жыл).*

(01.05.1909. Ойыл ауд. - 29.03.1992. Алматы қ.) - танымал эпидемиолог. Мед. Ғыл. докторы (1950), профессор (1950), Қазақ КСР ҒА (1951) және КСРО Мед. ҒА (1961) корр. мүшесі. Қаз. КСР (1961) және Қарақалпақ АКСР (1969) еңбек сің. ғылым қайрат-кері. Алматы мед. ин-тын (1937) бітірген. 1937-39 ж.ж. Қаз. КСР Денсаулық сақтау халық комиссары. Ұлы Отан соғысына қатысты (1942-46). 1946-87 ж.ж. Алматы мед. ин-тының эпидемиология кафедрасының меңгерушісі және өлкелік патология ғыл. зерт. ин-ты директорының орынбасары, директоры (1948-50), 1950-54 ж.ж. Денсаулық сақтау министрі болған. *(«Ойыл ауданының энциклопедиясынан»).*

Ушымбай Ужанов - 1919 жылы Ойыл ауд.Қызылжар ауылында туған. №275 АД қызыләсері, 1941 жыл, 9 қазанда оққа ұшқан.

Лиман Әбугазиев - Ойыл ӘК 1939 жылы шақырылған №76 АП 3 бөлім-шесінің жауынгері, 1941 жылдың 12 қазанында тұтқынға түскен (боса-

тылған).

Ергали Қожахметов -01.01.1920 жылы туған. Ойылдық жауынгер. Жау қолына түсіп, Германияның Деблин деген жерінде қайтыс болды деген хабар кеткен.

Беркін Сазанбаев - 1906 жылы туған. 1941 жылдың шілдесінде соғысқа алынып, сержант шенінде болған, сол жылдың қазан айында із-түссіз кеткен.

Мәди Бажбенов - 1920 жылы Ойыл ауд. №22 ауылында дүниеге келген, Қобда ауд. ӘК шақырылған, 1941 жылдың қазанында із-түссіз кеткен.

1941 жыл. Ульяна Харитоновна Браташова - 1888 жылы Ойыл солосында туған, сауаты жоқ, ұжым мүшесі. 1941 жылы 19 қарашада НКВД-ның аудандық бөлімшесі тұт-қынға алған. РСФСР ҚК 58-10-бабы-мен 10 жылғы еңбек түзеу колония-сына сотталған. 1944 жылы 18 қаңтарда ақталып, СССР Прези-дентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы Жарлығымен іс тоқтатылған. *(Ақтөбе обл. ?КД дерегі бойынша).*

Төлеген Әскембаев - 1917 жылы Ойыл ауданы

ӘРУАҒЫ ЖЕБЕГЕН ТҰЛҒА - СҮЛЕЙМЕН АТА

ЕЛБАСЫНЫҢ «БОЛАШАҚҚА БАҒДАР: РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» БАҒДАР-ЛАМАЛЫҚ МАҚАЛАСЫ АЯСЫНДА ОЙЫЛ АУДАНДЫҚ ОРТАЛЫҚ КІТАП-ХАНАСЫНЫҢ ҰЙЫМДАСТЫРУЫМЕН «ТҰЛҒАЛАР МЕКЕНІ» ЖОБАСЫ ІСКЕ АСЫП КЕЛЕДІ. ЖОБА АЯСЫНДА АУЫЛЫМЫЗДЫҢ ТАРИХИ ТҰЛҒАСЫ, АСА ҚАДІРМЕНДІ СЫНЫҚШЫ ӘУЛИЕ СҮЛЕЙМЕН АТА ТУРАЛЫ ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫН ЖҮРГІЗГЕН БОЛАТЫНБЫЗ. ОСЫ ОРАЙДА КӨПТЕГЕН ЕСТЕЛІКТЕР ЖИНАҚТАП, КЕЙІНГІ ҰРПАҚҚА НАСИХАТТАУ ЖҰМЫСТАРЫ ЖҮРГІЗІЛІП КЕЛЕДІ. ӨЗІМНІҢ ДЕ АТА ТУРАЛЫ ҚЫСҚАША ОЙЫМДЫ БІЛДІРУДІ НИЕТ ЕТТІМ.

Әруағы аймаққа танымал өгілігі сынықшы әулие Сүлеймен атаны білмейтін адам кемде-кем. Кішкентайдан анамыздың құлағымызға сіңіріп өсірген тәрбиесі болар, қорықсақ та, құла-сақ та атамызға сыйынатын едік. Қазір де өз балаларымыз құлап, бір жерін ауыртып алса «атаға сыйын, дымда қылмайт, жазылып кетет» - дейміз. Соны медеу тұтып балдарымыз да атасына сыйынып шауып кете береді. Ата біздің қорғаушымыз, қолдау-шымы!

Қазақстанның түкпір-түкпірінен жанына шипа іздеп ағылатын халық қаншама?! Тек Қазақстан емес, Ресейден де келеді екен.

«Ай ортақ, күн ортақ, жақсы ортақ» - деген ғой бұрынғылар. Атамыздың кендігі, жақсылығы сонша, орыс демей, орман демей, аламайы бөріне бірдей қарап, шын сеніммен келсе шапағатын аямай, мейірімін төгіп тұрады. Басымызға іс түсіп қиналсақ та, бір жаққа жол жүрсек те, балаларымыз ауырса да атамызға сыйынамыз. Басымыз ауырса атаның басынан өкпелген ормалын тартамыз.

Әкем - Мырзағали атаның шырақ-шысы болып 5-6 жылдай қызмет етті. Өліп есімде, атаның ескі түнек үйінің түбінен шығып тұрған кішкене жиде-ағашы бар-туғын. Сол ағаштан өкем жанына шипа іздеген, жолын ашқысы келген, басқа да себептермен келген жандарға жеті жапырағын құран оқып, алып береді екен. Мен де шипа іздеп атаның жапырағын сұрап барған едім. Сондағы өкешімнің сол талдың түбінде отырып тебірене айтқан сөзі есімде.

«Мектеп бітіретін бір топ оқушылар келді, «ата, бізге ҰБТ-дан өтуге атаның көмегі керек еді, жапырағынан алып бересіз бе» - дегесін, құранымды бағыштап бас-басына жеті жапырақ-

тан алып бердім, марліге түйіп, шайға салып ішесің де шайнап жеп қоясың деп түсіндіріп айттым. Ертеңіне тағы бір мұқтаж адам келді, оған да жапырақтан берейін деп барсам, талымда жапырақтан дым жоқ, қып-қызыл болып күреңітіп тұр екен. Шошып кеттім. Жалма-жан бар білетін дұғамды оқып кешірім сұрадым. Ертеңіне барсам жапырағы қаулап, баяғыша қалпына келген. Құдіреттің күштісін қарасайшы, ана балалардың біреуі атаның жапырағын аяқ- асты қылған ғой, содан кейін балаларға бермейтін болдым», - деп өкемнің толқып отырып айтқан сөзі есімде.

Атамыздың шапағаты тиген болар, өкетайым балаларының қамқор-лығында ұзақ та, бақытты өмір сүріп, 77 жасында дүниеден өтті.

Әруағыннан айналайын, аташым! Мен осындай атақты атамыздың аулында туғаныма мақтанамын. Мен сол үшін де туған жерімді сүйемін! Біреулер қай жақтансың деп сұраса, Берсиевтен десем, мен айтпай-ақ, сынықшы атаның аулынан ба? - дейді. Мен сол үшін де туған жерімді мақтан тұтам!

Әруағыңызға мың мәрте басымды иіп төу етем, артыңыздағы ұрпағы-ңызға Аллатағала берекелі де бақыт-ты, ұзақ ғұмыр берсін!

Қайда жүрсем де, балаларымның, бауырларымның амандығын тілеп, жолын оңғара көр, ұзақ та бақытты ғұ-мыр бере көр деп сізге сыйылып жүрем.

Жатқан жеріңіз жайлы, топырағы-ңыз торқа, қараңғы үйіңіз жарық, жаныңыз пейіштің төрінде болар деп ойлаймын. Себебі, сізді бізге Алла тағаланың өзі жіберген адамсыз.

Рахима МЫРЗАҒАЛИҚЫЗЫ,
Берсиев модельді ауыл
кітапханасының кітапханашысы.

САРЫПТЫҢ ЖҰҒУ ЖОЛЫ КӨП

САРЫП – ЖҰҚПАЛЫ ЗООНОЗДЫ АСА ҚАУІПТІ АУРУЛАР ҚАТАРЫНА КІРЕДІ, АУРУ АДАМНАН АДАМҒА ЖҰҚПАЙДЫ, АУРУ МАЛДАН АДАМҒА ЖҰҒАДЫ, КӨБІНЕ МҮЙІЗДІ ІРІ ҚАРА МАЛДАРЫ ЖӘНЕ ҰСАҚ ҚОЙ ЕШКІЛЕР АУЫРАДЫ.

Ауру адамға малдың сүтін қайнат-пай, етін дұрыс пісірмей жегеннен жұғады. Сарыппен ауыратын мал іш тастайды, сол іш тастаған малдың төлін кейде қоқысқа тастай саламыз, сол арқылы жұғады, кейде тіпті базар-ларлардан сатып алған ет фаршына түз сала отырып, татымын қараймын деп отырып та жұқтыру жағдайлары кездестіруге болады. Аурудың жасы-рын жүгу кезеңі 14 күннен 2 жылға дейін жүреді. Сарып ауруымен жүн жуатын, ет комбинатының жұмыс-шылары және ауру малды құтұсу адамдар жиі аурады.

Бруцеллез арнайы дезинфек-циялық заттарды бірнеше минутта, ал тура түскен күн сәулесінен бірнеше минуттан 3-4 сағатта, топырақта 3, суда және тоназытылған етте 5 айдай, сыыр сүтінде де 45 күн, тұздалған қой терісінде 2 ай, мал жүнінде 4 айдан артық тіршілігіп сақтайды.

Сарып ауруының белгілері: өте қатты терлейді, дене қызуы көтері-леді, буындары сырқырайды, басы ауырады, қозғалысы қиындайды, ұзақ емделетін болғандықтан, дұрыс емделмесе ауру асқынып жүйке жүйе-сін, бауырды, көк бауырды зақым-дайды.

Сарып ауруын болдырмас үшін сақтық шараларының орындаған жөн.

ЖОБА	ПРОЕКТ
РЕШЕНИЕ УИЛСКОГО РАЙОННОГО МАСЛИХАТА	

О признании утратившими силу некоторых решений Уилского районного маслихата
В соответствии со статьей 7 Закона Республики Казахстан «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» и статьей 27 Закона Республики Казахстан «О правовых актах», Уилский районный маслихат **РЕШИЛ:**

- Признать утратившими силу следующие решения Уилского районного маслихата:
  - Решение Уилского районного маслихата от 15 ноября 2017 года № 125 «Об утверждении Правил управления бесхозяйными отходами, признанными решением суда поступившими в коммунальную собственность» (зарегистрированное в реестре государственной регистрации нормативных правовых актов № 5718);
  - Решение Уилского районного маслихата от 13 ноября 2019 года № 350 «О внесении изменения в решение Уилского районного маслихата от 15 ноября 2017года № 125 «Об утверждении Правил управления бесхозяйными отходами, признанными решением суда поступившими в коммунальную собственность»» (зарегистрированное в реестре государственной регистрации нормативных правовых актов №6463).
  - Государственному учреждению «Аппарат Уилского районного маслихата» в установленном законодательством порядке обеспечить государственную регистрацию настоящего решения в Департаменте юстиции Актюбинской области.
- Настоящее решение вводится в действие с 1 июля 2021 года.

Председатель сессии Уилского районного маслихата:	Секретарь Уилского районного маслихата:
А. К. Газиз	С.Г.Займолдин

«АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ТҰРҒЫНДАРЫ АРАСЫНДА КОРОНАВИРУС ИНФЕКЦИЯСЫНЫҢ АЛДЫН АЛУ ЖӨНІНДЕГІ ШЕКТЕУ КАРАНТИНДІК ШАРАЛАРДЫ ҚҮШЕЙТУ ТУРАЛЫ» АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ БАС МЕМЛЕКЕТТІК САНИТАРИЯЛЫҚ ДӨРІГЕРІНІң 2021 ЖЫЛДЫҢ 22 СӘУІРІНДЕГІ №1ГСВ-17 ҚАУЛЫСЫНА ӨЗГЕРІСТЕР ЕНГІЗУ ТУРАЛЫ» ҚАУЛЫСЫ

29.04.2021 жыл Ақтөбе қаласы Ақтөбе облысының тұрғындары арасында COVID-19 коронавирустық инфекциясының (бұдан әрі – COVID-19) таралуының алдын алу, сондай-ақ Ақтөбе облысының аумағында қалыптасқан эпидемиологиялық жағдайға байланысты (Қазақстан Республикасының өңірлеріндегі эпидемиологиялық жағдайды бағалау матрицасына сәйкес 2021 жылдың 31 наурызынан бастап Ақтөбе облысы қызыл аймақта), «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» 2020 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасы Кодексінің 104-бабының 2 және 3 тармақтарын, Қазақстан Республикасы Бас Мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 25 желтоқсанындағы №67, 2020 жылғы 25 желтоқсанындағы №68, 13.04.2021 жылғы №14 қаулыларын басшылыққа алып, **ҚАУЛЫ ЕТЕМІН:**

1. Ақтөбе облысының Бас Мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2021 жылдың 22 сәуіріндегі №1ГСВ-17 «Ақтөбе облысының тұрғындары арасында коронавирус инфекциясының алдын алу жөніндегі шектеу карантиндік шараларды қушейту туралы» қаулысына мынадай өзгерістер енгізілсін:

- Ақтөбе облысының Бас Мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2021 жылғы 22 сәуіріндегі №1ГСВ-17 «Ақтөбе облысының тұрғындары арасында коронавирус инфекциясының алдын алу жөніндегі шектеу карантиндік шараларды қушейту туралы» қаулысындағы 1 қосымшасының 30 тармағындағы «облысшілік» деген сөз алынып тасталсын және мынадай редакцияда жазылсын: Не Объектілер/ салалар Қызыл аймақ 30 Қалааралық/облысаралық тұрақты автобустардың/шағын автобустардың қозғалысына тыйым салынады.
- Ақтөбе облысының ішкі саясат басқармасы қамтамасыз етсін:
- БАҚ және өлеуметтік желілер арқылы Ақтөбе облысының аумағындағы қатаң шектеу және карантиндік шараларды кезең-кезеңімен жұмсарту туралы халықты жалпай хабардар етуді;
- Өзгеріп отырған жағдайды және сырақаттанғандар санының өсуін ескере отырып, БАҚ жұмысын бірыңғай үйлестіру мен орталықтандыруды.
- Қаулы меншік нысанына қарамастан барлық жеке және заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті.
- Осы қаулының орындалуын бақылауды өзіме қалдырамын.
- Осы қаулы 2021 жылғы 1 мамыры 00:00 сағаттан бастап күшіне енеді.

Ақтөбе облысының
Бас Мемлекеттік санитариялық дәрігері
Н.А. БЕРКІМБАЕВА.

МЕНИҢ АТАМ МАЙДАНГЕР

Елімнің бұрынғы өмірі қандай бол-ды, қазіргі өмірі қандай деген сұрақтар мені үнемі толғандырады. Елімнің бұрынғы бастан өткізген жан түрші-герлік өмірін естен шығару мүмкін емес, бірақ кейбіреулер ұмытқан сияқ-ты. Мен ешқашан ұмытпаймын. Өйт-кені сол кезеңді менің атам басынан өткерді. Сол бір «соғыс» деген сұм-пайы қаншама адамның өмірін алды, қаншасының өміріне балта шапты, қаншасын зар жылатты. Аталарымыз, аға-апаларымыз қан төгіп, өмірлерін құрбан етті. Соғыс ешкімге аяушылық танытпады. Соның бөрі не үшін? Яғни келешек ұрпақтың бейбіт өмірі үшін, біздер үшін.

Менің атам, Төлеуғали Өтеулиев 1914 жылы (айы, күні белгісіз) дүние-ге келген. Өкемнің айтуынша бала күнінен жоқшылықты, кедейлік пен жетімдікті көп көрген екен. Кішкентай кезінен еңбекке араласып, балалық шағын ойынмен емес еңбекпен өткіз-ген екен.

Ақтөбе облысы, Ойыл аудандық байланыс бөлімінде жұмыс жасап жүрген жерінен 1942 жылы яғни, Отанын, елін, жерін қорғауға, Ұлы Отан соғысына аттанған. Ол кезде атамның жасы 28-де еді. 771 - атқыш-тар полкінде атқыш болған. Одан кейін соғыстың қызып тұрған шағында 137-ші атқыштар полкінің құрамында

Аяулым БЕРКІН,

шөбересі.

БАЛАЛАРЫҢЫЗДЫ ҚАРАУСЫЗ ҚАЛДЫРУҒА БОЛМАЙДЫ!

Қазіргі заманда өмірге қауіп төнді-ретін жағдайларға тап болу өте жиі кездеседі. Балаларды далаға ойнауға, қонаққа жібергенде немесе үйде өздер-ін қалдырғанда олармен еш жаман-дық болмайды және олардың өміріне ешқандай қауіп жоқ деп үміттенеміз.

Өкінішке орай, статистика балалар-дың кесірінен болатын өрттер, бала-лар өлімі орын алып жатқан өрттер жиі болып жатқанын көрсетуде. Балалар-ға өрт қауіпсіздігі жайында не білу қажет? Қай жастан бастап балаларды өрт кезінде емес, жану жағдайы кезін-де өзін ұстау ережелеріне үйрету ке-рек? Осындай сұрақтардың жауабы бір: балалық шақтан бастап балалар-ды өрт қауіпсіздігі ережелеріне үйрету керек. Мұндай ережелерді балаларға өз іс-әрекеттерін түсіне бастаған шақта үйреткен дұрыс.

Балаңызбен ашық өңгімелесу үшін бірнеше минут бөліңіз. Балалармен өрт қауіпсіздігі туралы өңгімелесуді ерте жастан бастау керек. Балаға өрт «грамматикасының» негіздерін түсін-діру үшін 3-4 жас оңтайлы деп есеп-теледі. Бастысы балаға ашық от өте қауіпті екенін, от жарақаттыңыын, ауыртатынын, тіпті адам өліміне өкп соқтыру мүмкін екенін түсіндіру қажет. Бала жану және өрт жағдайлары бол-мау үшін өзін қалай ұстау керектігін немесе жану кезінде не істеу, істемеу керектігін білугі тиіс. Өрт шыққан кезде қалай абыржып қалмау керектігін балаларға үйрету біздің міндетіміз. Көбіне балалар өрт шыққан жағдай-ларда үрейленіп тығылып қалады. Мұндай жағдайда не істеу керектігін, өзін қалай ұстау қажеттігін және өзіне қандай қауіп төніп тұрғанын білмеуінің себебінен бала өзін осылай ұстайды. Білім жоқта үрей туындайды. Ең бастысы үрейдің болмауы. Байсалды болсаң және ақылмен әрекет етсең қауіптен құтылу оңай. Ұрей мен сас-қалақтау — бұл үнемі ақылды шешім табу мүмкіндігін жоғалтпады. Тұрмыс-тағы өрт қауіпсіздігін ережесін ұстану арқылы, өз балаларыңыздың қауіпсіз-дігін қолға алыңыз. От, газ, су және тұрмыстық химияны қауіпсіз пайда-лануды өз мысалыңызда көрсете отырып, балаңызға қауіпсіздік мәде-

иетін үйретіңіз. Есіңізде болсын

балаңыздың қауіпсіздігі тек сіздің қолыңызда екендігін ұмытпаңыз.

Балаңыздың өр басқан қадамын қадағалаңыз, қайда және кіммен болатынын, сіз жұмыста болғанда, күні бойы қандай іспен шығылда-натынын сұраңыз. Кешкі уақытта көшеде балаңыздың қадағалаусыз жүруіне жол бермеңіз. Балаларыңыз-бен жолға шыққан уақытта, автокөлік ішінде балаларды тасымалдау ереже-лерін қатаң сақтаңыз. Өз балаңызға жол жүру ережесін үйретіңіз.

Жалпы қауіпсіздік ережелері мен нормаларын ұстану өз қауіпсіздігі, денсаулығы мен өмірі үшін қажет екендігін балаңызға түсіндіріңіз.

Өрт қауіп туралы ешқашан есіңіз-ден шығармаңыз және сізбен мұндай болмайды деген ойдан аулақ болы-ңыз !!!

Сонымен қатар балалардың судағы қауіпсіздігін ұмытпаңыз! Жас бала-лардың суға шомыла білмеуі, адам-дардың суда қауіпсіздік ережелері, шараларын орындамауы орны толмас қайғы мен өкінішке айналып жатады. Сондықтан осындай келеңсіз оқиға-ларды болдырмау үшін, төмендегі ережелерді орындаған жөн:

Суда шомылғанды қауіпсіздік шара-лары:

- суға шомылатын жерді, жалпы жағдайды судың тазалығын, терең-дігін мұқият тексеріп алыңыз.

- Тамақ ішкеннен кейін бірден шомылмаңыз.

- Суға тек қана рұқсат етілген жер-лер мен жағажайларда шомылыңыз-дар.

- Өте ұзақ шомылмаңыз, өзіңізді шаршауға және тоңып қалтырауға дейін тексізбеніз.

- Суға түскенде бір-біріңізді көзден таса қылмаңыз.

- Қоршау белгілерінен, буйлардан тысқары аумаққа шықпаңыз.

- Техникалық ескерту белгілерін, буйлардың және басқалардың үстіне шығуы болмаңыздар.

Есте сақтаңыздар! Судағы апаттан қорғануды ең сенімді жолы - суда шомылу ережелері мен қауіпсіздік шараларын қатаң сақтау.

Ойыл ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі

ЕСКЕ АЛУ
Ойыл селосы, Нұрсұлтанов Наурызбек Әзімұлы (22.03.2003ж-07.05.2020ж)
Өтті, кетті зымырап талай күндер, Сен ғана жоқсың біздің арамызда. Жүрек сыздап, еңсе түсіп егілеміз, Ойсыраған орныңа қараймызда. Кетсе де көзден ғайып - Көңілден кеткен емес. Асыл бейнең ешқашан болмас елес, «Жәннатта жаны болсын» деп сұраймыз! <i>Еске алушылар: Гүлбарам Сәрсенғалиқызы, Аққүмис Кіикбайқызы, группаластары.</i>
Ойыл қазақ орта мектебінің ұжымы және бастауыш кәсіподақ ұйымы Ойыл қазақ орта мектебінің мұғалімі Даулетқалиев Нұрсұлтан Құнанбайұлына нағашы әжесі
Оразгүлдің қайтыс болуына байланысты, ағайын тума-туыстарына қайғысына («ө
Ойыл аграрлық колледжінің инженер педагог ұжымы және бастауыш кәсіподақ ұйымы колледж медбикесі Молдашева Фаризат Сөбитқызына інісі
Абайдың қайтыс болуына қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.
Ойыл қазақ орта мектебінің ұжымы және бастауыш кәсіподақ ұйымы Ойыл қазақ орта мектебінің мұғалімі Жаманова Ұзілхан Жалепқызына інісі
Аманғосың қайтыс болуыны байланысты, ағайын тума- туыстарына қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.

Газет Қазақстан Республикасы Инвестициялар және Даму министрлігі Байланыс, Ақпараттандыру және Ақпарат комитетінде 2016 жылдың 21 қаңтарында тіркеліп, №15790-Г куәлігі берілген.	Ойыл Меншік иесі: «Ойыл газеті» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі Директоры-Редактор Серікбай Қойбағаров Мекен-жайы: 030900, Ойыл селосы, Көжжар көшесі, №69, 3 қабат Байланыс телефоны: 8 (71332) 2-11-07. Газетте жарияланған мақала авторының пікірімен редакцияның көзқарасы қабыспайды. Суреттің сапасына редакция жауапты.	Газет аптасына бір рет шығады. Таралымы 1768 дана. Тапсырыс №462 Көлемі 1 баспа табақ, индексі 65525 «Хабар-Сервис» ЖШС-нің баспаханасында басылды. Ақтөбе қаласы, Ә. Смағұлов көшесі 9/2. Басылу сапасы жөнінде 400-400 телефонына хабарласуға болады.

БІЗДІҢ МАҚТАНЫШЫМЫЗ!

Қарулы Күштер - елдің тірегі, қорғаны, тыныштығының күзетшісі, тұтастығының кепілі. Жер бетінде кез кел-ген мемлекет өз қарулы күштерінің қуатын, мықты болғанын қалайды. «Өз өскеріне көңіл бөлмеген ел, өзгенің өскерін асырауға мәжбүр болады» - деген нақыл кімді де болса ойға қалдырады. «Отан үшін отқа түс - күймейсің» немесе «Отан – оттан да ыстық» деп Отанның құнды өрі қымбат екен білдірген. Ата-бабаларымыз ұлын тәрбиелегенде оған жеті атасын білуді үйреткен. Себебі, «Жеті атасын білген ұл - жеті жұрттың қамын жер, өзін ғана білген ұл - намысын сатып, арын жер» деп, жеті атасын білуді кез-келген азаматқа міндет, өрі тектіліктің белгісі деп санаған. Адамзатты отансүйіштікке, туған елді қадірлеуге, отанды қорғауға айрықша мән берген. Ата-бабаларымыз осыншама кең байтақ жерімізді, отанымызды найзаның ұшымен, білектің күшімен қорғап атадан балаға мирас қылып қалдырған.

Сол Отанды қорғауға және де бейбітшілікті сақтауға сонымен қоса болашақ ұрпаққа осы күйінде жеткізуге міндеттіміз. Ата заңымыздың 36 бабында «Қазақстан Республикасын қорғау - оның әрбір азаматының қасиетті парызы және міндеті», - деп жазылған.

Жуырда Көптоғай ауылының тумасы Нұрмағамбет Орынғали Отан алдындағы борышын Ұлттық Қауіпсіздік Комитеті шекара қызметі қатарында өтеуге аттанса, тепсе темір үзетін Ойылдың 12 жігіті Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері қатарында қызмет етуге кетті.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАРУЛЫ КҮШТЕРІНЕ 29 ЖЫЛ!

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАРУЛЫ КҮШТЕРІ – ҚР ӨСКЕРІ ҚҰРЫЛЫМЫ ӨСКЕРИ БАСҚАРУ ОРГАНДАРЫН, ҚАРУЛЫ КҮШТЕРДІҢ ТҮРЛЕРІН, АРНАЙЫ ӨСКЕРЛЕРДІ, ТЫЛ, ӨСКЕРІ ОҚУ ОРЫНДАРЫ МЕН ҒЫЛЫМИ МЕКЕМЕ-ЛЕРДІ ҚАМТИТЫН ІРГЕЛІ ҚҰРЫЛЫМ.

1992 жылы 7 мамырда Қазақстан Президенті, Қазақстан Респуб-ликасының Жоғарғы Бас қолбасшысы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Қазақстан Республикасы Мемле-кеттік қорғаныс комитетін Қазақстан Республикасының Қорғаныс минис-трлігі етіп қайта құру туралы», «Қазақ-стан Республикасының Қарулы Күш-терін құру туралы» және алғашқы қор-ғаныс министрі етіп генерал полковник (1993 жылдың 9 мамырынан армия комитеті) Сағадат Қожахметұлы Нұрмағамбетовты тағайындау туралы жарлыққа қол қойды. Бұл күн Қазақ-станның дербес Қарулы Күштерінің құрылған күні болып қалды. Биыл Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің құрылуына 29 жыл!

Ата-бабамыз мұра ретінде қалдыр-ған ұланғайыр жерімізді бүгінде ер-жүрек ерлер қорғауда. Қарулы Күш-тердегі қызмет барлық уақытта да өр азаматтың ардақты міндеті және борышы.

Ойыл ауданының қорғаныс істері жөніндегі бөлім өз жұмысын абы-ройлы атқарып келеді. Жылына екі рет, көктемде және күзде өскерге атта-ран алдында шақырылушыларға зерделуе жүргізіледі. Зерделуе нәтижесі бойынша, шақырылушы-ларда өскер қатарына тағайындайды. Тағайындалған шақырылушыларды наурыз - шілде айларында өскерге жібереді, өскерге жіберілген шақыры-лушылар Отан алдындағы борышын абыроймен атқарып оралуда. Аудан-ның қорғаныс істері жөніндегі бөлімнің басшылығымен қаңтар айынан бастап наурыз айына дейін жасөспірімдерге медициналық сараптама жасалады. Жоғары сынып оқушыларына өскери жоғары оқу орнына және Шоқан Уәли-ханов атындағы кадет корпусына

оқуға түсуіне үгіт-насихат жүргізеді.

Ауған соғысына қатысып, Ауған жерінде интернационалды борышын өтеген аудан ардагерлерін, Черно-быль апатын жоюға қатысқан қатысу-шыларды мерекелік іс-шараларға шақырып, алғысын білдіреді.

Ауданның қорғаныс істері жөніндегі бөлімнің ұйымдастыруымен өскерге аттану салтанаты аудан өкімінің қолдауымен өтіп, өскерге аттанушы-лар ізгі-тіпекке бөленеді. Осылайша, Ойыл ауданының қорғаныс істері жөніндегі бөлім жас буынды Қарулы Күштер қатарына сапалы іріктеу жүргі-зіп, қазіргі заманға сай қажетті Қазақ-стан өскерінің жауынгерлік әзірлік деңгейін қамтамасыз етуде.

Ұлы Отан соғыс ардагерлерінің Отанына деген шексіз сүйіспеншілік-тері Қазақстанның бүгінгі жауынгер-лері үшін мақтан тұтарлық үлгі! Бола-шаққа бейбіт күнді сыйлаған Ұлы Отан соғыс ардагерлеріне алғысымыз шексіз. Қорғаныс істері жөніндегі бөлім 9 мамыр – Ұлы Жеңіс күнімен аудан тыл еңбек ардагерлерін құттық-тайды.

Қазақтың қаһарман ұлы Бауыржан Момышұлы «Өз елін мақтаныш етпеу – сатықндықпен тең» деген. Кәсірлері отанымызға қалтқысыз қызмет ету және оны қорғау – әрбір азаматтың қасиетті борышы. Осынау перзенттік парызымызды біз, адал атқаруға тиістіміз. Сонда ғана біз арманымызға жетіп, Мәңгілік ел бола аламыз.

Еліміз аман, жұртымыз тыныш бол-сын! Қарулы Күштеріміздің қуаты ны-ғайып, айыбы асқақтап, даңқы арта берсін!

Е.АСҚАРОВ,
Ойыл ауданының қорғаныс
істері жөніндегі
бөлім бастығы, капитан.

ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕСТЕ ДЕ БІРГҮ КЕРЕК!

Ойыл аудандық аумақтық инспек-ция бойынша сыбайлас жемқорлыққа жағдай туғызатын заң бұзушылықтар көріністерінің алдын алу бойынша іс-шаралар.Ойыл ауданық ветерина-риялық стансасы және ҚР АШМ Рес-публикалық ветеринариялық зерт-хана РМҚА Көтебе облыстық филиалы-ның Ойыл аудандық ветеринариялық зертханасы болып бірлесіп ұйымдас-тырылып жүргізілуде. Ойыл аудандық аумақтық инспекцияда сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөнін-дегі жоспарға сәйкес жұмысының негізгі бағыты мемлекеттік қызмет көрсету сапасын арттыру және сыбайлас жемқорлыққа қарсы кез-келген қарым қатынасқа жол бермеу болып табы-лады. Бірлесе жұмыс жасап және түсіндіру мақсатында ветеринария саласының өкілдерімен кездесіп сы-байлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселері туралы түсіндірме жұмыс-тарын жүргізудеміз.Сыбайлас жем-қорлықты алдын алу, оның ішінде

қоғамда пара бермеуге және алмауға, жемқорлықты жоюда бірлесе жұмыс жасау мақсатында түсіндірілді.

Барлық мемлекеттік қызметкерлер мен лауазымды адамдар өз құзіреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуге белсенділік танытады деп сенеміз. Мелекеттік органдардың, ұйымдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының басшылары өз құзіреттері шегінде осы Заңның талаптарын орындауды және онда көзделген тәртіптік шара-ларды қолдануды, кадр, бақылау, заң қызметтері мен басқа да қызметтерді осыған тарта отырып, қамтамасыз етеді.Ойыл аудандық инспекциясы сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұру бойынша түсіндіру жұмыстарын жүр-гізуде.

Ермек МЕКЕЕВ,
Ойыл аудандық аумақтық
инспекциясының бас маманы,
ветеринариялық санитариялық
инспекторы.

ОЙЫЛ АУДАНЫДЫҚ МӘСЛИХАТЫНЫҢ САЙЛАУ ӨТКІЗУ ТУРАЛЫ ХАБАРЛАМАСЫ

Ойыл аудандық мәслихаты Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Конституциялық заңының 10 бабының 3 тармағына сәйкес, учаскелік сайлау комиссияларының мүшелігінен шығып қалған бос орындарға сайлау үдерісінің басталуы туралы хабарлайды. Әрбір саяси партия тиісті сайлау комиссиясының құрамына бір кандидатура ұсынуға құқылы.

Саяси партия сайлау комиссиясының құрамына осы саяси партияның мүшесі болып табылмайтын кандидатураларды да ұсынуға құқылы. Саяси партиялардың ұсыныстары болмаған жағдайда, мәслихаттар сайлау комиссиясының мүшелігіне өзге қоғамдық бірлестіктердің және жоғары тұрған сайлау комиссияларының ұсыныстары бойынша сайлайды.

Саяси партиялар, өзге қоғамдық бірлестіктер, олардың құрылымдық бөлімшелері және құрылатын сайлау комиссиясынан жоғары тұрған сайлау комиссиялары 2021жылдың 1 мамырынан бастап 15 мамырына дейін, ұсыныстары белгіленген жағдайда, мәслихатқа келесі құжаттарды тапсырады:

- 1) сайлау комиссияларының құрамына кандидатура туралы белгіленген нысан бойынша электрондық және қағаз форматтағы мәлімет;
- 2) аумақтық сайлау комиссиясының құрамына кандидатты ұсыну туралы саяси партияның, қоғамдық бірлестіктің немесе олардың құрылымдық бөлімшелерінің, жоғары тұрған сайлау комиссиясының шешімдерінен үзінді;
- 3) саяси партияның, қоғамдық бірлестіктің немесе олардың құрылымдық бөлімшелерінің тіркелгендігі туралы құжаттың көшірмесі;
- 4) кандидаттың сайлау комиссиясының жұмысына қатысуға келісімі туралы белгіленген нысандағы өтініші.

Сайлау комиссиясының құрамына ұсынылған тұлға, Сайлау туралы Кон-ституциялық заңның талаптарына сәйкес келуі тиіс. Сайлау комиссиясының мүшелігіне кандидат аталған комиссияның құрамын қалыптастырған мәслихат орналасқан өкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында тұруы тиіс. Сайлау туралы Конституциялық заңының 23 бабының 2 тармағында көзделген, сайлау комиссиясы құрамының жартысынан көбі бір ұйымның қызметкерлері болмауға тиіс.

Сайлау комиссияларының құрамына жақын туыстары (ата-аналары, балалары, бала асырап алушылары, асырап алынған балалары, ата-анасы бір және ата-анасы бөлек аға-інілері мен апа-сіңілілері (қарындастары), аталары, әжелері, немерелері) немесе жұбайы (зайыбы) кіре алмайды. Мәслихатқа ұсынылатын қағаз нысандары барлық құжаттар қо лқойылуы, мөрмен расталуы және орындалған күні, орындаушының тегі, аты-жөні және оның телефон нөмірі көрсетілген орындаушы туралы белгіні қамтуы тиіс. Сайлау комиссияларының құрамы бойынша ұсыныстарды қабылдау 2021жылдың 15 мамырына дейін дүйсенбі – жұма күндері 09:00-18:30 сағат аралығында жүргізіледі, үзіліс сағат 12.30-дан 14:00-ге дейін.

Ойылаудандық мәслихаты, Мәслихаттың мекен-жайы: Ойыл ауданы, Құрманғазин көшесі 43 үй.

Жауапты тұлға – Досов Мыңжасар Кемалханұлы, қалааралық телефон коды (871332), қызмет телефондары 2-13-70, 2-10-98, факс: 2-13-70, ұялы телефоны 8-702-278-46-99 электрондық пошта: maslilat.uil@mail.ru

САЙЛАУ КОМИССИЯЛАРЫ БОЙЫНША БОС ОРЫНДАР:

Учаскелік сайлау комиссиялары	
№ 397	4
№ 398	4
№399	1
№ 401	1
№ 402	1
№ 404	2
№ 405	2
№ 406	1
№ 408	1
№ 412	1

АЛЫП КҮШ ИЕСІ

ҚАРА КҮШТІҢ АЛЫБЫ, ӨЗ КЕЗІН-ДЕ БАЛУАНДЫҒЫМЕН ДҮНИЕ ЖҮЗІНЕ МӘШҮР БОЛҒАН ҚАЖЫ-МҰҚАН МҰҢАЙТАСОВТЫҢ ТУҒА-НЫНА 7 СҮЭІРДЕ 150 ЖЫЛ ТОЛДЫ. БҰЛ МАҚАЛАДА ОСЫ ҚАЖЫМҰҚАН ЖАЙЛЫ ӨНГІМЕ БОЛАДЫ.

Ғаламат күш иесі болған адамдар-дың қашанда халқымыздың құрметіне бөленері сөзсіз. Олар жайлы өлең шығарылып, ертең аңыздарда халық арасында кең таралып жүр. Солардың бірі дүние жүзі, халықаралық күрес-тердің бірнеше дүркін чемпионы бол-ған, атақты балуан Қажымұқан Мұңайтбасов еді. Ол 1871 жылы 7 сәуірде Сартерек болысы, қазіргі Қарағанды облысында дүниеге келді.

Ол жасынан ерен күшімен ауылдас-тарын таң қалдырып жүреді. Мұқан 18 жасында алғаш рет Омбы қаласында ашылған циркте орыс балуаны И.Зло-бинмен белдеседі. И.Злобин оған Петербургтегі күрес мектебінде оқуға кетес береді. Бұл ақылды құл алуан Мұқан осы мектепте екі жыл оқып, үл-кен күрес өнеріне жолдама алады. Сөйтіп, Мұқан Германияның Кельн қаласында неміс балуаны Генрих Зеверді жеңеді. Рига қаласында өткен халықаралық жарыста кіші алтын медальді жеңіп алады.

Жаратылысынан ерекше болған Мұқан 1895 жылы Киевте французша күресте балуандарды түгелдей жеңіп, дүние жүзінің чемпионы атағын ала-ды. 1905 жылы Харбинде, жекпе-жек күресінде Жапонияның чемпионы Сар-Кек-Киді жеңеді. 1906 жылы Бер-линде Европаның чемпионы, неміс балуаны Тон-Конзакті, 1910 жылы, Буваринде дүние жүзінің чемпионы Канс-Каунды жығып, бірінші орынға шығады. 1911 жылы Мұқан Стамбулда түркітің атақты балуаны Нұрлыны жығады, сол кезде «Қажы» атағына ие

болып, Қажымұқан атанады. Саратов қаласында ашылған ағайынды Ники-тиндер циркінде, қазақ батыры, бірін-ші рет осы «Қажымұқан» деген атпен күреске шыққан. Бұдан өрі балуан Тегеран мен Парижде өткен жарыс-тарда жеңістерге жеткен. 1913 және 1914 жылдары Троицк пен Парижда өткен жарыстарда чемпион болды. 1916 жылы Парижде дүние жүзінің чемпионы Студ-Мантаны жығып, өлемде бірінші орынға ие болған.

Оның белдесулері ерқашанда қызықты және тартымды өтетін. Себе-бі, Қажымұқанның өзіндік ерекшелігі бар болатын. Белдесу басталған кезде, ол өзін байсалды ұстап, қар-сыласына дес бермей қояды. Денесі қызғанынан кейін, серпіле шығатын мол күш қарсыласын шыдағдай. Қажы-мұқанға жеңіс өперетін. Күші мен шеберлігін пайдалана алатын, шыдамдылығы мен ептілігін қоса қолданатын, қарсыласының да тез қимылдауын қажет ететін.

Қажымұқан алып күш иесі болған адам. Ол цирк алаңдарында алып күшті қажет ететін қиын номерлер көрсетті. Бірде ол қырық шелек суы бар бөшкені жерден көтеріп, иығына салған. Енді бірде осы жүкпен, біраз уақыт аренада жүрген. Кеудесіне 20 пұттық тау-тасын қойғызып, оны баламен ұрызып уаттырған. Күш иесі екі жағына он-оннан жиырма жігіт асылған, он екі пұттық релесті иығына салып, осындай салмақпен, цирк аренасын бірнеше рет айналып шыққан, ол темір шынжырларды үзіп, тағаларды сындырған.

Қажымұқан, тіпті Латын Америка-сында да болған, 1910 жылы оны ар-найы телеграммамен Буэнос-Айрес қаласына америкн еркін күресінің чемпионатына шақыртады. Белгісіз күрестің өдіс-айласына қанық болма-

са да, Қажымұқан осы жарыста жеңіс-ке жетіп, Америка құрлығының че-мпионы атанды. Ол, Берлинде қалың-дығы екі елі сом темірді мойнына галстук, беліне белбеу қылып байла-са, Парижде өзі мініп шыққан түіесін сахнадан арқалап кетеді. Жетпіс бес жүгі бар, арбаны тісімен сахнаға сүйреп шығарады. Батырдың алып күші мен шеберлігіне, осы қалалардан басқа, Киевтің, Римнің, Лондонның, Стамбулдың, Стокгольм мен Тегеран-ның, Харбин мен Токионың, Будапешт пен Варшаваның, Кабулдың және басқа қалалардың жұртшылығы ризашылықпен қол соққан.

Жиырма төрт мемлекеттің жерінде өнер көрсеткен атақты балуан 48 алтын және күміс медальға ие болған. Ол шет елдерде өнер көрсеткен қазақ халқының тұңғыш перзенті.

1925 жылы Қажымұқанға Қазақстан Орталық Атқару Комитетінің арнаулы куәлігі тапсырылды. Бұл күрелікте балуан, қазақ еңбекшілері алдында арнаулы нөмерлермен өнер көрсетуге ерік берілетіні айтылған еді.

Ал, Сәбит Мұқанов, Қажымұқан шы-нында да, мықты екенін көшіпейл Ом-бы циркінде көрдім. Теміржол рельсін түрегеп тұрған қалпында, иығына теңдей артып, екі басына, он-оннан жиырма екі мінгізгенде релестің, екі жағы майысып, иілген бастары жерге тиді. Жуандығы білектей жұмыр темірді беліне орап, қайта жазды, шалқасынан жатып, төсіне жалпақ қалың тақтайды көпір ып төсейді де, екі қолымен екі тізесін тірек қып, көпір арқылы пар атқа жегілген, жүгі мол, «ерқайсысында 100 пұттан деседі» екі-үш арба өткізді, сол күні күрестен цирк балуандарының бәрін жықты - деп жазды.

1927 жылы Орынбор қаласында, еліміздің ең күшті балуандары жинал-

ды, 56 жастағы Қажымұқан осы бірін-шілікте, Совет Одағының чемпионы атағын жеңіп алды. Осы чемпионат аяқталысымен Қазақстан Орталық Атқару Комитеті арнаулы қаулы алып, Қажымұқанға, «Қазақ халқының батыры» деген құрметті атақ берілді.

Қажымұқан өзі есінде, боз кілем төріндегі балуандығымен қатар, домбыра шертіп, өн салған, «сеіз қырлы, бір сырлы» өнерпаз ретінде қалған.

Жайылған жер дүниеге менің ісім, Адамды тандандырған қара күшім. Ойлаған өлтірмек боп

Сар-Кек-Кидің, - деп жырлаған екен, балуанның өзі. Айтса айтқандай, балуан дүние жүзі-нің бірнеше дүркін чемпионы болған И.Поддубныймен,И.Зайкинмен және атақты балуан Вейланд Шульцпен өмір бойы дос боп өтті.

Атақты балуан өз Отандың жа-лынды патриоты еді. Ол отан соғыс кезінде 75 жыл өмірінің 56 жылын спортпен өткізе жүріп, зұлым жауды талқандау шөп, өнер көрсетулерден тапқан 100 мың сом қаржыны Жеңіс Қорына самолет жасатып, оған Аман-гелді Имановтың атын беріп, май-данға жібертеді. Ол ұшақпен қазак ұшыкысы Қажыайт Шалабаев 120 рет жауынгерлік тапсырма орындады.

Қазақтың атақты алып балуанын еске сақтау үшін, жыл сайын Респу-бликалық біріншілік, «Қажымұқан атын-дағы Бүкілодақтық» турнир сияқты жарыстар өткізіліп тұрады. Биыл туға-нына 150 жыл толуына байланысты, Мәдениет және спорт министрлігі жыл бойы атқарылатын іс-шаралар жоспа-рын бекітті.

Атағұлла ДОСНИЯЗҰЛЫ,
Спорт ардагері,
Қарай ауылы.

Қадірлі Мұхит Керейұлы!

Сізді адам өмірінің айтулы белесі – 75 жасқа толу мерейтойыңызбен шын жүректен құттық-таймыз! Сізді өмірден тоқығаны мол, кең ойлап, қамқор қолын ұсынып жүретін аяулы азамат, аға ретінде жақсы білеміз. Өзіңіздің еңбегіңізді арнаған білім саласын дамытуға сіңірген белсенді еңбегіңіз жастарға үлгі, өнеге.

Жүйрік уақыттың ұшқыр қанаты Сізді мағы-налы ғұмырыңыздың биік бір белесі – 75 жасқа алып жетті. Сіз осы кемелдікке тың жігер, жарқын көңілмен келіп отырсыз.

“Қарты бар ел – қазынасы бар ел” – деген сөз бар халқымызда. Осынау жылдар ішінде өмірдің талай белестерінен табысты өтіп, бүгінде өркен жайған алып бөйтеректей үлкен бір әулеттің ақылшы тірегі, арқа сүйері болып отырсыз.

Құрметті Мұхит аға! Біз сізді жан жүрегімізбен жарқылдай қуана отырып құттықтап, мерекелі мерейтой күні Сізге денсаулығыңыз күйлі-қуатты, ғұмы-рыңыз ұзағынан, көрер қуанышыңыз молынан болсын деп тілейміз! Мерейіңіз үстем, қадір-қасиетіңіз зор болсын.

Ізі тілекпен: Сарбие ауылдық округе әкімі Дәурен Қаржауұлы, Сапақкөл орта мектебінің директоры Елеусіз Аманғазыұлы, жергілікті мәслихат депутаты Жұмабай Жарылаасыұлы, ардагерлер кеңесінің төрағасы Аманжол Иманғазыұлы.

Ойыл селосы,
Б.Жолмырзаев көшесі, 4 үйдің тұрғыны
Алманиязова Айжан Ақжарыққызын
60 жасымен құттықтаймыз!

Құрметті Айжан Ақжарыққызы! Сізді мерейлі 60 жасыңызбен құттықтаймыз! Сіз Ойыл өңіріне танымал ұстазсыз, шәкірт-теріңіз жан-жақта абыройлы қызмет жасауда! Соңғы уақытта мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған кәсіпорынның басшысы болып, абыройлы қызмет атқардыңыз! Біз Сізді мақтан тұтамыз! Сізге мықты денсаулық, ұзақ ғұмыр тілейміз! Балаларыңыз бен немерелеріңіздің қызығын көріңіз!

Ізі тілекпен: достарың Қыдырғали, Сәбит-Базарғұл, Жарас-Роза, Ерұлан-Айна, Мінсізбай-Лариса, Асылбек-Несін, Әбіт-Құлән, Серік-Ләйла, Асқар-Ақмарал, Қыдырғали-Бақтығұл, Темірхан-Сәндіғұл жанұялары.

Қаракерем ауылының тұрғыны,
Ардақты әкеміз Қозбаков Айбек Ақыбайұлын,
3 мамырда толған 55 жасымен құттықтаймыз!

Асыл Әке, ардағы ұл-қызының, Бәрін болжап жүретін алдағының.

Қамқорымыз Сіз келіп 55 жасқа, Қуантып отырсыз ғой бізді бүгін. Анамыз Сайгүлменен қанаттасып, Жүріңіз өр күн сайын алға басып. Сіздерді мақтан етіп біз тұралық, Мөлдір бұлақ суындай асыл-тасып. Жан Әке, құтты болсын 55 жасың, Біз үшін ардақты ғой алтын басың. Немереден көріңіз шеберені, Жыр алыбы Жамбылдың көріп жасын.

Құттықтаушылары: жолдасы Сайгүл, бала-келіндері Еркебұлан-Салтанат, Ерлан-Айнұр, қыз-күйеу баласы Махамбет-Алтынай, Жарқинай, немерелері, жиені.

ҚАМШЫНЫҢ ҚАНДАЙ ТҮРЛЕРІ БАР?

Қамшы – қазақтың ғасырлар бойы ұстаған ұлттық бұйымдарының бірі, ер жабдықтарының ішіндегі ажырамаз бөлігі. Қолына қамшы ұстаған қазақ сұсты, айбарлы, сәнді көрінген. Сондықтан қазіргі таңда қамшы өрүді, қамшыгерлікті жас ұрпаққа үйретіп, насихаттап отырса елдік, өрлік дәс-түріміз жалғасын табаар еді. Адамзат қамшының күші айрықша болады, сондай қамшы ұстаған кісіден шайтан бөзіл қашады деген. Сонымен қатар тувалықтар қамшыны малдың, жыл-қының құты, байлық өкелуші ретінде санаған. Қамшыны өкету, ырыс-берекені өкету деп есептеген. Ал алтайлықтар тобылғы сапты қам-шыны дөріптеп, сабын отпен күйдір-меген. Олардың сеніміне, қамшы өрменің санына байланысты қамшы-лар үш таспа өрім, төрт таспа өрім, алты таспа, сегіз таспа, он екі, жиырма төрт, қырық сегіз таспа болып бөлінген. Қамшы – ғасырлар бойы қазақтың қаруының бірі болды. Жылқы алып, жылқы айдаған барым-тада кісі өлімі болмауының бір кепілі де қамшы. Сонымен қатар үйленуге байланысты жөн-жоралғылар жүйе-сінде де қамшының өзіндік қызметі бар. Қызға құда түсуге келген жігіттің өкесі қамшысын белгі ретінде үйдің төріне іліп кеткен. Егер жігіт жақ көшігіп, қыз жағы айныса, қамшысын кері қайтарған, мұны «қамшы қай-тару» деп атаған.

Баланы бесікке саларда жүгенді ат ұстайтын ер-азамат, ел қорғайтын батыр болсын деп қамшыны кебекен-пен бірге жапқан және тақымыннан тұлпар кетпесін, бөйге бермес шабан-доз бол деп бесіктің екі жағынан қам-шы үйіріп те тілек тілеген. Қазақта «қамшы сабы сынса өйел өледі, пышақ сабы сынса күйеуі өледі» деген өрі ырым, өрі сөз тіркесі бар. Ер адам сапарға атқа мініп аттанайын деп тұрғанда өйелі жолы болсын деп ырымдап, еріне қамшысын ұстатқан кезде арқасын ауыртпай сипай қамшы салу өдеті де болған. Өйелі ешқашан бұл мезетте қайда барасың деп сұрамаған. Егер сұрағысы келсе күні бұрын немесе атқа мінібей тұрып сурауы қажет.

Қамшыгерлік қазіргі уақытта ұмы-тылып қалған ұлттық өнердің бір түрі дегенмен, қамшымен соғудың, ұру-дың көптеген өдістері болған. Олар: Қамшы үйру; Қамшы білеу; Қамшымен жасқау; Сипай қамшылау; Батыра қамшылау; Орап тарту; Шықпырту; Оса тарту; Тіле тарту; Баса тарту; Көсіп жіберу; Серпе тарту; Кесіте тарту; Салып қалу; Сілтеп қалу.

Қамшының қаскөй, зұлым күштер-ден қорғаушы функциясы да бар. Яғни шамандық діннің қағидасымен, бақ-сылардың қамшысы негізгі атрибут-

тарының бірі. Қазақта жылқының тері сіңген